

Šiame numeryje:

„Liepsningi“ debatai apie „socialistinį realizmą“.
Uranui 200 metų, arba spalvingasis Herschelis.
M. K. Čiurlionio galerijos atsinaujinimo darbai bei rūpesčiai.
Kalbotyros sesija simpoziume.
Buvau Juozo Paukštelio mokiniu.
Emile Verhaeren eilėraštis.
Išsivija ir kultūrinis procesas.
Teologijos sesija simpoziume.
Šiaurietiška Baltijos ugnis: Eug. Budrio paroda.
Nesėkmingos pastangos.
Nauji leidiniai.

Kertinė Parastė

„Liepsningi“ debatai apie „socialistinį realizmą“

Spalio mėnesį Maskvoje buvo „išliepsnoję“ ginčai apie socialistinį realizmą. Apie tai informuoja kritikas Algimantas Bučys, kuris „Literatūroje ir Mene“ (1981.X.31) trumpai aprašė „gana aštrius“ debatus tarp rusų sovietinės literatūros, ir kas jai itin būdinga, sunkiai prigijanti kitur, taip pat ir šiandieninėje Jugoslavijoje“. Bučys šį jugoslavų rašytojų argumentą atmeta, pasiremdamas rusų kritiko Michailovo žodžiais. Pasak jo, kiekvieną literatūros kryptį ar metodą reikia vertinti pagal geriausius kūrinius, kaip 19-ojo amžiaus realizmą pirmiausia siejame su žymiausiais vardais, o ne anuometine vidutinybe. Kodėl socialistinio realizmą turėtume sieti ne su Šolochovo kūrybiniais pasiekimais, o su kokiais lėkštais, menkaverčiais kūriniiais?

Tuo ir baigiasi Michailovo paaiškinimas: „Muscovia locuta — causa finita“. Tačiau su jo logika jau nebesutinka nė vienas rimtesnis Rytų kritikas ar rašytojas, išskyrus keletą literatūrinių pareigūnų. Ir štai kodėl.

19-ojo šimtmečio realizmas buvo organiška literatūros srovė, o ne sintetinis padaras, kaip socrealizmas, kurį pagaminio Stalino literatūriniai valdininkai. 19-ojo šimtmečio karaliai ir valstybės vadai neįsakinėjo Balzakui ar Flaubertui, kad jie turi rašyti realistiškai. Sovietų Sąjungoje gi už socrealizmo taisyklių nesilaikymą rašytojai atsidūrė kalėjimuose ir konclageriuose.

Kai Rytų Europoje pasibai-gė stalininis laikmetis, pradin-gio ir socrealizmas, kuris ten

laikėsi policijos pagalba. Tas pat įvyko ir Jugoslavijoje. Po karo ir Maršalas Tito buvo užkores socrealizmą ant jugoslavų rašytojų. Jų dauguma atsisakė išduoti savo meninį orumą ir „socreališkai“ veidmainiauti. Vienas žymiausių jugoslavų autorių, Miroslav Krleža, pasakė savo garsią kalbą, kurioje jis išjuokė socrealizmo „nesąmonę“. Už tai kurį laiką nebuvo spausdinamos jo knygos. Bet vos tik Tito susikirto su Stalinu, valdžia nustojo brukusi socrealizmą, ir Krleža buvo viešai pagerbtas kaip jugoslavų literatūros klasikas.

Tie įvykiai padeda suprasti, kodėl jugoslavų rašytojai apie socrealizmą kalba „liepsningai“ ir „aštriai“. Socrealizmas jiems, kaip ir lenkams ar rumunams, yra policinės kultūros, priklausomybės svetimiems ir melo simbolis.

Besikaitant apie jugoslavų drąsą ir savarankišką laikyseną Maskvoje, neišsengiamai ateina mintis apie lietuvių literatūrą romumą ir paklusnumą. Ir lietuviams, kurių kultūrinė raida skirtinga nuo tarybinių rusų, socrealizmas tėra įbrukta svetimybė. Tačiau literatūrinių simpoziumų aprašymuose lietuvių kritikai ir rašytojai, kaip šiuo atveju Bučys, visuomet sutinka su „Didžiojo brolio“ literatūrine išmintimi. Socrealizmo „nesąmonė“ apraizgoma imantriai literatūrine terminologija. Atvira socrealizmo kritika tepasirodo pagrindinės spaudos puslapiuose, nors savo širdim ir protais ji atmeta ir daugelis oficialių Lietuvos rašytojų. Visa tai žinoma ir Algimantui Bučiui, kurioreveransai socrealizmui yra liūdnas kontrastas nepriklausomai galvojančioms Rytų Europos rašytojoms.

I.P.

Uranui 200 metų, arba spalvingasis Herschelis

A. RADŽIUS

Astronominiame pasaulyje, kosminiais metais matuojant, du šimtai metų yra nereikšminga laiko trupmena. Tokiu laikotarpiu joks dangaus kūnas nespės susiformuoti ir kūrų evoliucija nė per plauką nepasistūmės. Bet mes, žmonės, jaučiame ne tik metų, bet ir smulkių minučių srovę, kuri kartais mus švelniai glamonėja, kartais šalta skausmo banga užlieja. Dėl to Bern. Brazdionis apie valandas rašo:

Kartais jų, kad sustotų, maldauji,
Kartais jų, kad skubėtų, prašai.

(Valandos, iš „Svetimų kalnų“)

Dėl to ir prisimename Urano planetos atradimo sukaktį, kaip reikšmingą laiko intervalą žmogiškųjų pastangų slinktyje; laiko, kuris per tuos du šimtus metų nė karto nesusistojo ir nepaskubėjo, nors tikriausiai ne viena kruvina širdis ašarodama prašė sustoti ar maldavo skubėti.

Nedaug yra astronomų, kuriuos galėtumėm pavadinti planetų atradėjais. Vos trys visose astronomijos istorijoje. Pirmasis iš jų buvo Sir William Herschel, suradęs Uraną 1781 m. Antruoju laikytinas Urbain J. J. Leverrier, prancūzų astronomas, 1846 m. suradęs Neptūną, (1) ir trečiasis — amerikietis Clyde W. Tombaugh, 1930 m. aptikęs Plutoną. Tad trys paskutiniai šimtmečiai, lyg ta pasakų žąsis, dedanti auksinius kiaušinius, padovanojo po planeta.

Nežinomas šeimos narys.
Miglynas ar kometa?

Ilgus amžius, bilijonus metų, nuo pat saulės sistemos suformavimo skriejo Uranas savo orbitoje nepastebėtas, nežinomas. Ir kaipgi pastebėti, jei visa astronomija iki Galileo laikų buvo tik nuogos akies astronomija. Tolinųjų saulės planetų nuoga akim neįžiūrėti. Turint geras akis, Uraną gal ir galima būtų įžiūrėti. Bet jis niekuo nesiskiria nuo daugybės kitų, drauge su juo silpnai šviečiančių padangės žvaigždžių. Iš kur gali žinoti, kad tai planeta? Tik tada, kai teleskopas tapo pagrindiniu stebėjimo įrankiu, prasipletė astronomijos horizontai už akies ribų.

Sir William Herschel buvo ne tik geras stebėtojas, bet ir vienas iš gabiausių teleskopų statytojų. Jis yra pastatęs bent keletą įvairaus dydžio instrumentų nuo 5.5 pėdų ilgio iki 40 pėdų milžino. Tuo metu tai buvo didžiausias pasaulyje teleskopas. (2) 1778 m. jis pastatė 7 pėdų ilgio teleskopą, kurio veidrodžis buvo 6.2 inčų skersmens. Patenkintas juo buvo Herschelis. Dažnai jį naudojo, stebėdamas padangę. 1781 metais kovo 13 dienos vakare (tai buvo antradienis) Herschelis tyrinėjo tuo teleskopu žvaigždės Jaučio keistą objektą. Lyg miglos lašelį, lyg mažytis skritulėlis. Kas gi tai būtų? Jau tik ne žvaigždė. Gal kometa? Ir įrašė

Herschelis į savo stebėjimų dienyną: „... in the quartile near zeta Tauri the lowest of two is a curious either Nebulous star or perhaps a comet“.

Už keturių dienų, šeštadienį, vėl atkreipė Herschelis teleskopą į keistąjį objektą ir atrado, kad jo pozicija jau pasikeitusi. Reiškia, tikrai kometa. Nėra abejonės. Ilgai nedelsdamas, Herschelis paskelbė suradęs kometą. Jo pranešimas „Account of a Comet“ buvo perduotas Royal Society Londone vadovybei ir paskelbtas viešai.

Susidomėjo britų astronomai. Ypač Oxfordo ir Greenwicho observatorijos. Iš pradžių buvo kiek abejojama, ar iš tikrųjų Herschelis galėjęs naudoti tokį didelį padidinimą, kaip pats skelbė. Iš kitos pusės, kometa gana keistai atrodė igudusio astronomo akiai. Ir tik vėliau tepaaiškėjo, kad turima reikalo ne su kometa, o su... planeta.

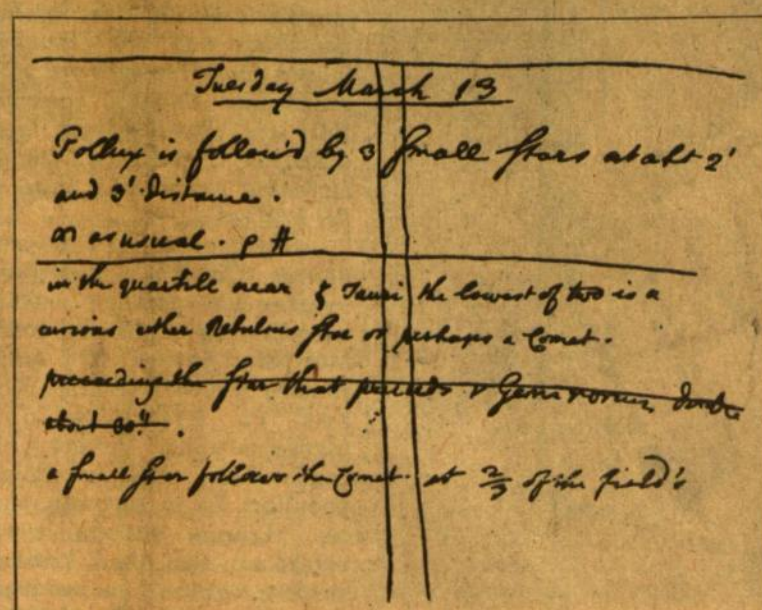
Karališkoji stipendija.
Georgium Sidus

Planetos atradimas sukėlė sprogusios bombos įspūdį. Mokslinėje to meto bendruomenėje buvo nustebinta. Kas gi, pagaliau, galėjo tikėtis planetos?

Nesitikėjo nė Herschelis. Jis tebuvo suinteresuotas miglynais ir drauge su seserimi Karolina, pagarsėjusia kometų medžiotja, rūpestingai jų ieškojo. Jiedu sistemingai apžiūrėjo dangaus skliautą, registruodami miglynus, ir netikėtai aptiko stambia žuvį.

Herschelis pagarsėjo. Nežymus Bath miesto astronomijos mėgėjas tapo įžymybe. Didelį prestižą turinti Londono Royal Society (3) apdovanojo jį aukso medaliu ir išrinko savo nariu. Karalius Jurgis III suteikė 200 svarų metinę stipendiją iki gyvos galvos. Herschelio pareiga buvo teleskopu parodyti karaliui ir jo šeimos nariams dangaus kūnus, kada tik bus paprašytas. 1782 m. vasarą jis iš Bath persikėlė arčiau Windsor, kad galėtų patarnauti karaliui.

Planetos atradimas ir karaliaus globa pakeitė Herschelio visuomeninį statusą ir gyvenimo būdą.

Iškarpa iš Herschelio stebėjimų dienyno, kuriame įrašytas planetos atradimas, tik ji dar neatpažinta.

Sir William Herschel (1738-1822), Urano planetos atradėjas

Profesionalas muzikas ir mėgėjas — astronomas tapo profesionalu astronomu, respektuojamu mokslinė bendruomenės nariu. Nereikėjo rūpintis kasdienine duona. Galėjo atsidėti vien tik savo mėgiamai astronomijai.

Norėdamas atsidėkoti geradariui karaliui, Herschelis savo atrastą planetą pavadino Georgium Sidus — Jurgio žvaigždė. Ir patsai visą laiką ją taip vadino. Joseph J. L. de Lalande, prancūzų astronomas, siūlė vadinti tiesiog Herscheliu, pagerbiant atradėją. O vokiečių astronomas Johann E. Bode pasiūlė Urano vardą. Beveik 60 metų planeta buvo vadinama visais trim vardais, kol mitologiškasis „Uranas“ plačiai įsigalėjo, nustumdamas poetiškąjį „Georgium Sidus“ ir garbingąjį „Herscheli“ ir praeities foliantų puslapius.

Vargšas Lemonnier

Herschelis toli gražu nebuvo iš pirmųjų, pastebėjusių

buvęs akylesnis, tai šiandien Urano atradėjas būtų Pierre Lemonnier, prancūzas, o ne anglų mėgėjas.

Pasirodo, nei aklumo, nei sugebėjimų Lemonnier'ui netrūko. Modernūs Urano pozicijų skaičiavimai rodo, kad tuo metu, kai Lemonnier 1768-69 metais vykdė savo garsiuosius aštuonis stebėjimus, Uranas buvo tarytum vietoje sustojęs. (Išorinės planetos, pradedant Marsu ir baigiant Plutonu, turi gana komplikotą regimąjį judesį. Jos zodiake kartais ir ima keliauti atgal, vėl sustoja ir po kurio laiko grįžta į savo pirmąją taką, išrašydamos tarp žvaigždžių didesnes ar mažesnes kilpas. Tos kilpos sudarė didelį galybės ūkį iki Koperniko laikų. Iš tikrųjų planetos nedaro savo orbitose jokių kilpų. Tai tik žemės ir planetų orbitinių greičių skirtumų efektas). Tad suprantama, kodėl Lemonnier negalėjo Urano judesio pastebėti ir atpažinti jį kaip planetą.

Kita priežastis, neleidusi vargšui Lemonnier tapti Urano atradėju, buvo faktas, kad tais laikais vyravo pozicinė astronomija. Stebėtojams rūpėjo tik žvaigždės pozicija kaip atramos taškas planetų judesini sėkti. O kas toji žvaigždė, nesuko sau galvos. Pozicijai nustatyti buvo vartojami instrumentai su maža aparatūra, mažu padidinimu ir menka skiriamąja galia. Dėl to iki Herschelio stebėtojai negalėjo įžiūrėti Urano disko. Tikslai žymiai geresnis Herschelio statytas teleskopas diską parodė.

Milžinas ir mėnulių sauja

Šešeriems metams prabėgus nuo Urano atradimo, t.y. 1787 m., Herschelis pasiskelbė suradęs šešis planetos satelitus. Tačiau iš viso to radinio tik du satelitai pasirodė iš tikrųjų besisuką aplink Uraną: Titania ir Oberonas. Abu teleskopu vos įžiūrimi 14 ryškumo šviesos taškeliai. Kitų Herschelio surastų satelitų egzistencija nebuvo patvirtinta.

Dabar jau žinomi 5 Urano mėnuliai. 1851 m. W. Lassell su 24 inčų reflektorium surado du vidurinius satelitus Arielį ir Umbrielį, o penktąjį, Miranda, aptiko G. P. Kuiper foto plokštelė, fotografuotą 1948.II.16. 82 inčų reflektorium McDonald observatorijoj.

Idomu tai, kad Urano sukimosi ašis guli orbitos plokštumoje, o mėnulių orbitos sudaro beveik statų kampą su planetos orbitos plokštuma. Kitaip sakant, mėnuliai sukasi Urano pusiaujo plokštumoje. Ir dėl to, iš žemės žiūrint, atrodo, kad Urano mėnuliai rašo apskritimus aplink planetą, kai jos polius atsikreipia į mus. Paskutinį kartą galėjome šį fenomeną stebėti 1946 m., žinoma, tik dideliais teleskopais. 1988 m. vėl palanki pozicija bus, kai Urano kitas polius atsikreips į mus. Ir taip žaidimas kartojasi kas 42 metai.

Patį Uraną drauge su jo bičiuliu Neptūnu kvistume jau prie milžinų stalo. Nors jie mažesni, negu tokie „superpowers“, kaip Jupiteris ir

(Nukelta į 2 psl.)

Uranui 200 metų, arba spalvingasis Herschelis

(Atkelta iš 1 psl.)

Saturnas, bet savo dydžiu toli palieka visas kitas planetas. Taip pat ir kitomis planetinėmis savybėmis, kaip tankumu, jiedu šliejasi artčiau milžinų. Urano skersmuo per pusiaują 52,290 km. Tai 4.10 kartų daugiau kaip žemės. Masė yra 14.54 kartus didesnė už žemės masę ir jos vidutinis tankumas apie 1.19 g/cm³. Tik truputį tankesnis už vandenį, kai žemės vidutinis tankumas siekia 5.52 g/cm³.

Vidutinis planetos atstumas nuo saulės 2 milijonai 869 milijonai 600 tūkstančių kilometrų. Tokį nuotolį saulės šviesa sukuria per 2 valandas ir 40 minučių. Aplink saulę apibėga Uranas per truputį ilgiau, kaip 84 metus, o aplink savo ašį apsisuka per 15.5 valandų.

Visai neseniai, prieš ketvirtą metų, paaiškėjo, kad Uranas beturis devykis žiedus, gulinčius pusiaujo plokštumoje. Jie ploni, siaurukai, sakytumei siūleliai, teleskopais visai neįžiūrimi. Su įdomumu laukiama 1986 metų, kada Voyager 2 erdvėlaivis praskris pro Uraną ir leis mums žvilgtelti iš arti į jo tolimą pasaulį.

Muzika, astronomija ir Haydnas

Atkreipkim minutėlei žvilgsnį į patį atradėją, Williamą Herscheli. Iš profesijos jis buvo muzikas, kompozitorius, kilęs iš muzikalių šeimos. Gimė 1738 m. Hanoverio, Vokietijoje. Jo tėvas Izaakas anksčiau buvęs sodininku, grojo oboju ir priklausė karštam orkestrui. Sulaukęs 14 m. amžiaus, ir Williamas tapo to orkestro nariu. 18 m. amžiaus būdamas, persikėlė į Angliją. Kiek vėliau jis persikvietė brolių Aleksandrą ir seserį Karoliną, kuri talkininkavo jam astronominiuose stebėjimuose ir pati pasižymėjo, suradusi aštuonias kometas, patikslinusi John Flamsteed žvaigždžių katalogą ir atlikusi nemažai astronominių tyrinėjimų.

Reikia pasakyti, kad muzikų Herschelių šeima, Williamą dėka, tapo astronomų šeima, nes Williamas sūnus Sir John Frederick William Herschell (1792–1871) irgi buvo pasižymėjęs astronomas. Jisai katalogavo žvaigždes, surado 525 naujus miglynus, tyrinėjo pietų hemisferos padangę Pietų Afrikoje. Jisai domėjosi ir kitomis sritimis, kaip biologija, botanika, meteorologija ir prisidėjo prie kelių gimstančios fotografijos išsivystymo. Jis įvedė fotografijos praktikon terminus „pozityvas“ ir „negatyvas“. Norint dar pratęsti Herschelių astronomų grandinę, galime paminėti ir John'o sūnų Alexander Stewart Herschell, kuris atliko meteorų svarbių stebėjimų, nustatydamas keletas jų srovių radiantus.

Williamas Anglijoje buvo labai užsiėmęs. Gyvendamas Bath kurortiniame mieste, jis dirigavo dideliame orkestrui ir chorui, buvo naujai pastatytos bažnyčios vargonininkas, muzikos mokytojas ir kompozitorius. Jis profesionaliai grojo vargonais, smuiku, oboju ir harpsikordu. O naktimis skaitė knygas apie matematiką ir astronomiją ir stebėjo padangę mažu pirktiniu teleskopėliu. Greitai pats ėmėsi statyti teleskopus, vis didesnius ir didesnius.

Jo kaip kompozitoriaus krautis ne taip jau mažas. Su komponavo 24 simfonijas, septynis smuiko ir du vargonų koncertus ir daug kitų smulkesnių kompozicijų. Tačiau ši kūryba neišsklė Herschelio iš pirmiausių kompozitorius.

Astronomijoj paliko giliau įmintos pėdos.

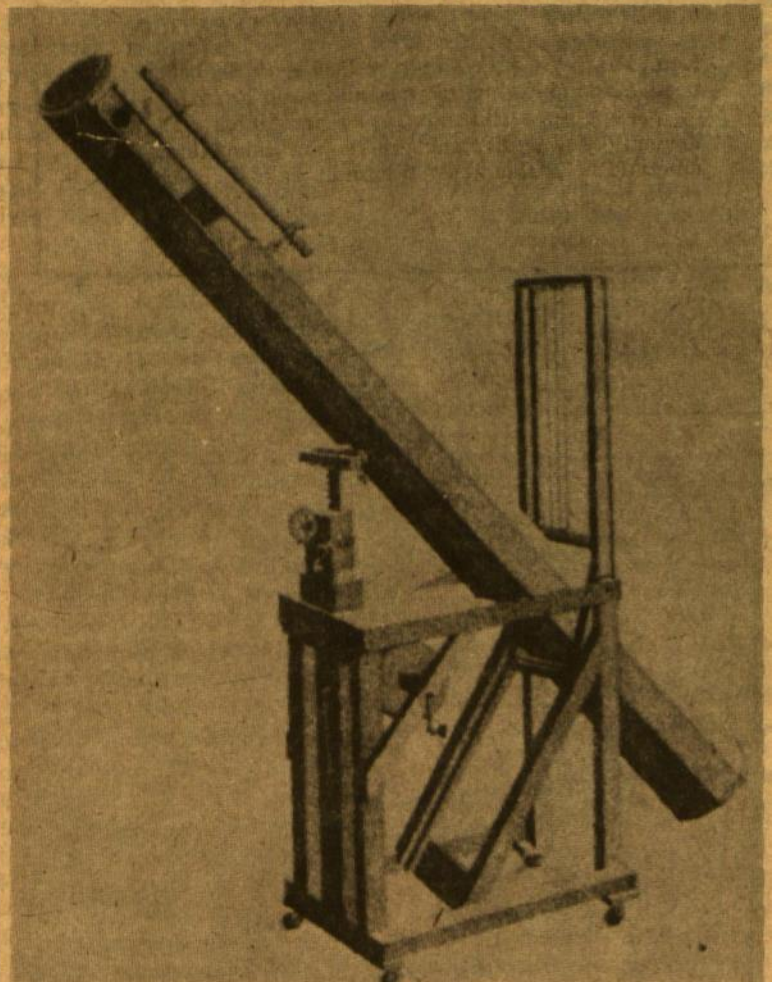
1791 m. Anglijoje lankėsi austrų kompozitorius Franz Joseph Haydn ir susitiko su Herscheliu. Jiedu diskutavo naują Immanuelio Kanto kosmogoninę teoriją. Haydnas turėjo progos pasižiūrėti per didžiulį 40 pėdų Herschelio teleskopą ir, sakoma, iš nustebimo netekęs žado. Stovėjęs tylus 20 minučių. Šis pokalbis ir žvilgsnis padarė per teleskopą galėjo padaryti kompozitoriui kūrybinės įtakos, nes 1798 m. Haydnas sukūrė savo oratoriją Die Schoepfung.

Herschelio asmenybės bruožai daug prisidėjo prie jo astronominės sėkmės. Jis buvo greitos orientacijos, plačių interesų, imlus, sugebąs greitai absorbuoti bet kokias informacijas ir jomis praktiškai pasinaudoti. Turėjo nepaprastą energiją ir puikią sveikatą. Buvo labai darbštus ir sumanus, ypač jei tekdavo kovoti su kliūtimis. Nesistebėtina tad, jei Herschelis tapo novatorium astronomijoj. Ne vien dėl to, kad surado Uraną, bet dar ir dėl to, kad pradėjo naują erą steliarinėje astronomijoj. Čia jo darbas buvo revoliucinis, nors plačioms masėms ne toks imponuojantis, kaip planetos atradimas. Pasimirė Herschelis 1822 m.

Artėjant Urano planetos 200 metų atradimo sukaktiui, susikūrė Anglijoje draugija, vadinama The William Herschel Society. Ji 1978 m. nupirko namą, kuriame Herschelis gyveno Bath mieste, ir ten įrengė Herschelio muziejų, kurį oficialiai atidarė Bath miesto burmistras sukakties dieną, 1981 m. kovo 13 d. Draugijos pirmininkas, žymus mėnulio tyrinėtojas, Patrick Moor skaitė paskaitą apie Herscheli ir Uraną. Taip anglai paminėjo Urano sukaktį ir pagerbė jo atradėją.

Išnašos

1) Pirmiau už Leverrier Neptūno poziciją apskaičiavo jaunas britų matematikas ir astronomas John Couch Adams. Jis jau 1845 m. pateikė savo skaičiavimus britų karaliskajam astronomui Sir George Airy ir Cambridge observatorijos direktoriui kun. J. Challis. Bet jiedu buvo skeptiški. Nelabai tikėjo Adams skaičiavimų tikslumu ir abejojo jų verte. Nesiskubino patikrinti. Tuo tarpu Leverrier savo skaičiavimų duomenis pasitęsė Berlyno observatorijon vokiečių astronomui Johann Galle, kurs atkreipė teleskopą nurodyton skliauto pusėn ir 1846 m. rugsėjo 23 d. pastebėjo Neptūną arti Leverrier ir Adams apskaičiuotos pozicijos. Atradę laurai teko Leverrier, o Adams pri-

Herschelio pasistatytas 7 pėdų ilgio teleskopas, kuriuo buvo atrastas Uranas. Herschelis mėgo šį instrumentą ir dažnai jį naudojo.

M. K. Čiurlionio galerijos atsinaujinimo darbai bei rūpesčiai

Pokalbis su galerijos valdybos pirmininke Vanda Alekniene

Nuo 1957 metų M. K. Čiurlionio galerija Jaunimo centre, Chicagoje, yra tapusi užsienio lietuvių meno centru. Šiame daugiau dvidešimties metų laikotarpyje galerija pristatė lietuvių visuomenei didžiulį užsienio lietuvių, jau galima sakyti, klasikų dailininkų ir nemažą skaičių jaunų, kylančių menininkų. Čia yra vykę kone visų jų bendrinės ir individualios parodos. Be to, Čiurlionio galerija turi labai turtingą reprezentacinę meno darbų kolekciją ir meno darbų skaidrų rinkinį.

Čiurlionio galerijoje, kaip ir daugumoje lietuviškų užsimojimų, darbus atlieka neapmokamai savanoriai. Kadangi apskiai žmonių aukoja daug laiko, jėgų ir pinigų, tai ši lietuviška galerija egzistuoja gana sėkmingai. Dėl to labai malonu iš dabartinės valdybos pirmininkės dail. Vandos Alekniens išgirsti ką nors daugiau apie Čiurlionio galerijos paskirtį ir ateitį. Tad ir klausiamo.

— Pastaruoju metu tenka išgirsti apie galerijos atsinaujinimo projektą. Maždaug kokia šio projekto apimtis?

— Norime, kad Čiurlionio galerija Jaunimo centre išliktų aukšto lygio dailės institucija. Norime kviesi vyresnius lietuvių dailininkus, o taipgi skatinti ir suteikti progą jauniems dailininkams čia ekspozuoti savo darbus. Išskilo

reikalas Čiurlionio galeriją pagrindinai atnaujinti, atremontuoti, duoti jai naują, jauną veidą. Šiuo metu tai jau pradėta daryti: galerija išdažyta, atremontuota, paruošti stovai skulptūroms bei keramikai, sudėti nauji projektoriai ir t.t. Ateityje žadame nuolat gerinti, tobulinti Čiurlionio galerijos patalpas, duoti galerijai identitetą (paruoštas naujas ženklas — simbolis), paruošti Čiurlionio galerijos kolekcijos reprezentacinę brošiūrą ir pan. Mūsų didžiausias rūpestis šiuo metu yra Čiurlionio galerijos nuolatinės kolekcijos sutvarkymas. Gavome naują, erdvų kambarį. Tai yra didelis, Jaunimo centro valdybos dėka, laimėjimas. Tačiau šį kambarį reikia įrengti tinkamam paveiklų sudėjimui, t.y. apsaugoti juos nuo šalčio, karščio, drėgmės, sausros, reikia atitinkamų lentynų sukavimo ir t.t. Visa tai pareikalaus daug darbo valandų ir pinigų. Taip pat esame nutarę, kiek galėsime, perrėmuoti tuos paveiklus, kurių rėmai, metams einant, yra nukentėję. Planų ir idėjų turime daug, darbo nebijome. Tačiau nuolat atsiduriame viename ir tame pačiame akligatyvyje: finansai.

— Talkindama parodose, dažnai esu patyrusi iš galerijon atsilankiusių amerikiečių nuostabą, kad čia pietinėje miesto dalyje mūsų šie yra pati gražiausia Chicago galerija. Būtų labai įdomu sužinoti, kiek Čiurlionio galerija yra neaplenkiama amerikiečių žiūrovų bei kritikų?

— Mėginame ir jau pradėjome Čiurlionio galerijoje vykstančias parodas skelbti amerikiečių dienraščiuose. Mėginam pateikti ir amerikiečių dailės brošiūras. Kol kas su kritikais dar neteko susitarti. Pietinė Chicago dalis nėra parodom populiari. Be to, vienos savaitės ilgumo paroda nėra užtektinai ilga, kad kritikai suspėtų apžiūrėti ar net įvertinti. Kiek man žinoma, kritikų ir amerikiečių publikos gale-

M. K. Čiurlionio galerijos Jaunimo centre, Chicagoje, valdybos pirmininkė dail. Vanda Alekniene (kairėje) ir Ramunė Lukienė čia spausdinamo pokalbio metu kalbasi Čiurlionio galerijos reikalų temomis.

M. K. Čiurlionio galerijos Jaunimo centre, Chicagoje, valdyba. Iš kairės į dešinę: Algis Trinkūnas, Teresė Gaidelytė, Donatas Kavaliūnas, Vanda Alekniene, Donius Varnaitis, Marytė Gaizutienė, Vincas Lukas, Rimantas Griškėlis.

rijoje yra buvę, bet tai buvo grynai parodų rengėjų dėka.

— Labai svarbu yra galerijos techninis sutvarkymas, bet vis dėlto didžiausias dėmesys turi būti skiriamas meno parodų rengimui. Kokie Jūsų ateities planai šioje srityje?

— Kviečiame lietuvių dailininkus ruošti parodas, tiesiogiai su jais susisiekti ir suteikiant jiems palankias sąlygas Čiurlionio galerijoje ekspozuoti savo darbus. Taip pat ieškome ir raginame parodų rengėjus pasinaudoti Čiurlionio galerija, pristatant joje savo pasirinktus dailininkus. 1982 m. parodų kalendorius sėkmingai užspildo labai geromis parodomis.

— Kad galerija sėkmingai egzistuoja, reikia gerų dailininkų, gerų darbininkų, bet tuo pačiu reikia ir pinigų. Kaip galerija vertina finansinai?

— Parodom ruošti ir kasdieniniams reikams pinigų užtenka. Mūsų didžiausias rūpestis, kad neužtenka finansų didesniems užmojams, kuriuos anksčiau jau minėjau.

— Lietuvių fondas irgi yra įkūręs lietuvių menui puoselėti fondą, kuris mėgina sudaryti reprezentacinę lietuvių meno kolekciją. Ar šis projektas turi ką nors bendro su Čiurlionio galerija?

— Lietuvių fondo kolekcijos tikslai yra, manau, visai tokie patys kaip ir Čiurlionio galerijos. Kodėl jie tai padarė nauju projektu — nežinau. Tačiau, mano manymu, tas užmojis (labai kilnus) turėtų kaip nors risti su Čiurlionio galerijos tikslais: juk jis yra vienas ir tas pats — suteikti ir grąžinti dailės kolekciją laisvai Lietuvai. Taip skaudantis, ar neprieisime galutinio laisvumo? Sudėjus viską į vieną vietą, išnaudotume ir darbo jėgą, ir kapitalą, ir turėtume vieną stiprų Dailės fondą. Ar neužtenka dviejų Čiurlionio galerijų, dviejų, bendruomenių?

(Red. pastaba. Manytume, kad analogijos ir išvados čia ne visai tikslios. Demokratiniam krašte ir demokratiškoj visuomenėj vargu ar yra gerai įsimeilėti į kokį nors vienumą tiek kultūrinėje, tiek visuomeninėje veikloje. Gyvoji kūryba ir yra įvairovė. Jei imanoma ir pajėgiama, tegu dirba atskirai ar tarpsavestardamiesi visikultūriniai ir visuomeniniai veiksniai, stengdamiesi darbą atlikti geriau vienas už kitą. O kai jau pritrūks spėkų, pats gyvenimas kiekvieną iš jų numarins, nes gyvenime ir jo struktūroje nieko nėra amžino. Todėl visi natūralu, kad šandien Chicagoje dar gali būti ir dvi ar trys lietuviškosios galerijos ir ne vienas visuomeninis sambūris. Kuriojas yra tik tai, kad egzistuoja dvi antagoniškos to paties oficialaus vardo galerijos ir dvi to paties oficialaus vardo organizacijos. Ir tiesiog nesuprantama, kodėl šaliai prastinės Čiurlionio galerijos Jaunimo centre kitur mieste tuo pačiu vardu besiskaukianti galerija negalėtų pasivadinti, sakysim, dail. Adomo Varno vardu: pasibaigtų trintis ir būtų pagerbtas mūsų tarpe ilgą savo gyvenimą užbaigęs pagarbos vertas dailininkas.

Todėl ir naujai M. K. Čiurlionio galerijos vadovybei ar ne geriau būtų ne pirštu rodant pradėti ginčus su kitais dirbančiais, bet atlikti kiek tik imanoma geriau savo apsiimtąjį darbą. To iš visos širdies Čiurlionio galerijai ir linkime).

— Čiurlionio galerijos darbas milžiniškas. Tai gal pasakytumėt, kas Jūsų didieji pagalbininkai?

— Čiurlionio galerijos direktijos nariai yra tikrai pasižymėję dirbti galerijos naudai. Palikę šeimas, paaukodami laisvalaikį po dienos darbų, susirenka darbui beveik kas savaitę galerijoje. Pasiūdinus darbus, viskas labai sklandžiai vystosi, įsigyvendina mūsų idėjos, projektai. Mūsų kolektyvą sudaro: Marytė Gaizutienė, Teresė Gaidelytė, Algis Trinkūnas, Vincas Lukas, Rimantas Griškėlis, Donatas Kavaliūnas, Donius Varnaitis ir aš.

Prie to dar norėčiau pridėti vieną labai svarbų faktą, kuris jau įvyko. Tai yra Amerikos Lietuvių dailės klubas, įsisteigęs Jaunimo centre prieš keletą ar kelio dešimt metų, šiais metais prisijungė prie Čiurlionio galerijos, praturtinamas Čiurlionio galeriją dailininkų archyvu, kurį labai sėkmingai ir kruopščiai tvarko dail. Magdalen Stankūnienė. Ten yra 22 dailės darbai ir tūkstančiai dailės skaidrų. Taigi dail. M. Stankūnienė taip pat yra Čiurlionio galerijos direktijos narė.

— Ko Čiurlionio galerija pageidauti iš lietuvių visuomenės?

— Norėtume, kad visuomenė suprastų Čiurlionio galerijos svarbą ir paskirtį. Juk tai vienintelė tokia graži, erdvi, patogi ir visiems lietuviams prieinama galerija. Taip pat norėtume, kad būtų suprasta ir Čiurlionio galerijos dailės fondo — kolekcijos paskirtis, kur kraunamas lietuvių dailininkų darbų turas laisvajai Lietuvai, bei Čiurlionio galerijos direktijos pastangos galeriją tobulinti, iškelti lietuvių dailininką, telkti dailės darbų fondą. Visam tam reikalingas visuomenės palankumas, nuosirdumas, pritarimas, parodų lankymas ir, žinoma, kas be ko, reikalinga finansinė pagalba. (Su M. K. Čiurlionio galerijos valdybos pirmininke Vanda Alekniene čia kalbėjosi Ramunė Lukienė)

Kalbotyros sesija

simpoziume

Mokslas ir kūrybos kalbotyros sesijoje lapkričio 28 d. dalyvavo keturi prelegentai: Chicagoje un-to indeoeuropiečių kalbų žinovas, Balkanų ir slavų studijų centro direktorius prof. Erick Hamp; Chicago un-to Kalbotyros skyriaus vedėjas Bill. J. Darden dr. Janina Reklaitienė, dabartinė Lituanistikos instituto sekretorė, ir kun. Juozas Vaišnys, S. J. Pedagoginio lit. instituto ir dangelio vasaros seminarų lietuvių kalbos lektorius. Kun. Vaišnys atsimė neatvykusio dr. Klimo Vieto. Sesijai pirmininkavo dr. J. Reklaitienė.

Pirmieji du pranešimai buvo anglų kalba. Prof. E. Hamp pareiškė, kad dėl laiko stokos nekalbės apie tai, kas pateikiama IV Mokslo ir kūrybos simpoziumo leidinyje, paskaitose, santraukoj, nes tai kiekvienas gali pasiskaityti (skelbti) ten. „Daktavardžiai ir būdvardžiai veiksmažodžiai“. Jis kalbėjo apie rytinių baltų (lietuvių ir latvių) veiksmažodžių bendratis, galinių paveldėjimą iš senosios indeoeuropiečių prokalbės, pailiustruodamas pavyzdžiais lenoje. Tas veiksmažodžių bendratis galinių giminių, gumas indeoeuropiečių prokalbės randamas ir išnykusioje prūsų kalboje.

Prof. Darden kalbėjo apie lietuvių kalbos svarbą, sprendžiant indeoeuropiečių prokalbės akcentologijos problemas. Savo pranešime (pailiustruotame klausytojams įdalinu tekstu) prelegentas tęsė Iliči-Sviščio paskelbtų dėsnių kritiką.

Dr. J. Reklaitienė suglaustai užkludė kalbotyros raidą ir įsiviešikimą Lietuvoje 1961–1981 m. Kalbotyros aukso amžius užbaigęs su Jono Kazlausko tragiška mirtimi prieš maždaug 10 metų. Dabartinį laikotarpį būtų galima pavadinti sidabro amžiumi — nes jame taipgi atliekama daug svarbių kalbotyros darbų. Atrodo, kad Lietuvos kalbotyrininkus bus sukrėtęs ir uždegęs naujasis darbas William R. Schmalsteigo straipsnis, išspausdintas 1963 m. „Current Trends in Linguistics“, Vol. 1, kuriame apžvelgiamas Lietuvos kalbininkų tyrinėjimai ir konstatuojama, kad jie gana parapiinio lygio. Prelegentė tikslas — duoti atsaką to straipsnio autoriui ir parodyti, kad paskutiniuosius 20 m. Lietuvos kalbotyra ne tik išlipo iš „parapiinio“ lygio, bet gali stovėti greta geriausių Vakarų Europos kalbininkų darbų ir metodų.

Kun. J. Vaišnys kalbėjo apie paskutiniųjų kalbinių reformų — t.y. rašybos ir skrybų — pritaikymo problemas lietuvių kalboje. Jaučiamas tam tikras nepasitenkimas Lietuvos kalbininkais ir jų daromais nutarimais, nes bijoma, jais juose įveiktų rusų įtaką. Iš tikrųjų tie pakeitimai yra labai nedrąsūs ir kai kurie svarstyti dar nepriklausomoje Lietuvoje. Iš viso turi taikytis prie Lietuvos kalbininkų pasiūlymų, nes čia mūsų yra mažuma.

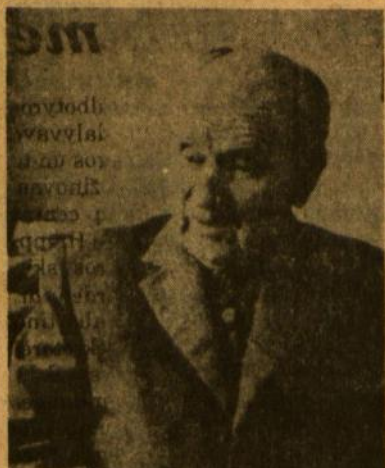
Lituanistikos institutas, bendradarbiaujantis su Amerikos drome savo narių posėdyje lapkričio 26 d. pripažino praktiškai ko rašybos ir skrybų vadovėlio reikalingumą, pavesdamas jį paruošimui atlikti dr. A. Klimui ir kun. J. Vaišniui. Vadovėlio patikrinimą atliks dr. P. Jonikaitis. Toks vadovėlis jau baigiamas ruošti ir bus netrukus spausdinamas.

Prelegentas trumpai pailiustravo kai kurias rašybos reformas, tačiau dėl laiko stokos plačiau apie tai kalbėti negalėjo.

Pagrindinis priekaištas, šiai kalbotyros sesijai — laiko stoka. Nė vienas pranešėjas negalėjo plačiau panagrinėti savo temos, o tik labai prabėgusiais vieną kitą detalę suminėjo. Ypač tai pastebėta kun. Vaišnio pranešime, nes jam liko tik kelios minutės. Būtų visiškai užtektę dviejų pranešimų (o ne keturių), tai ir klausinėjimas, ir diskusijos būtų likę kiek laiko. Tokios lenktynės su laikrodžiu nenaudingos nei prelegentams, nei klausytojams, o gražiai atrodo tik programoje, kur svarbi ilgas simpoziumo dalyvių sąrašas.

D. Bindokienė

Buvau Juozo Paukštelio mokiniu

Rašytojas Juozas Paukštėlis (1899–1981) pastaraisiais savo gyvenimo metais.

Prieš kurį laiką išgirdome, kad ok. Lietuvoje mirė rašytojas Juozas Paukštėlis, sulaukęs 82 metų. Kaip rašytojas, jis buvo žinomas, vėliau ir dramaturgas, jau turėjo rašytojo vardą nepriklausomai. Lietuvoje, buvo laikomas „dešiniuoju“, todėl ir Mažoji tarybinė enciklopedija apie jį pasakė, kad jo „pasaulėžiūra formavosi klerikalinės ideologijos įtakoje“. Kaip ten buvo su juo okupacijų laikais, tegul sako tie, kurie daugiau žino. Noriu tik trumpai paminėti, kad jis iš profesijos buvo mokytojas, lituanistas. Vieniems metus teko būti jo mokiniu.

1926 m. rudenį, dar nebaigęs Kauno universiteto (teologijos-filosofijos fak.) atvyko Juozas Paukštėlis mokytojauti į Kėdainių valstybinę gimnaziją. Mokytojau ir porą metų direktorium dirbo ten 20 metų, iki Čivirka pasirūpino atpalaiduoti nuo mokytojavimo ir jį perkėlė Vilniun. Kėdainiuose jam labai patiko ir dar Lietuvos laikais sakė, kad niekur iš ten nenorėjau keltis. Pirmaisiais metais jis nedėstė mūsų trečiojo klasės, bet mes, mokiniai, jį išskyrėm iš kitų, buvo ryškesnis, apie jį daugiau buvo kalbama ir žinoma. Pirmiausia pasirodė kaip didelis elegantas, rengėsi dailiau nei visi kiti mokytojai ir ne mokytojai miestiečiai. Jis buvo pirmas, kokį kada matėme, devintį laisvą baltomis, gražiai išlygintomis kelnėmis prie tamsaus švarko, šviesia skrybėlė ir visuomet su stora lazda. Dėl tų baltų kelnų kartais mokiniai jam ir juoką iškrešdavo, nežymiai padėdavo ką nors ant kėdės, nors šiaip jis nebuvo iš tų, iš kurių mokiniai piktai pasityčiodavo. Jis buvo gan mėgiamas mokytojas.

Mūsų ketvirtą klasę atėjo 1927 m. rudenį. Pramoji pamoka pradžioje visa ilgu monologu. Visą valandą prašnekojo. Apie ką, neįsėdėjo, dabar sunku beatminti, po 54 metų. Kalbėjo, rodos, apie viską, ne vien apie lietuvių kalbą ar literatūrą. Kalbėjo pakiliu tonu, vartojo daug svetimų, tarptautinių žodžių, ir daug ko mes nesupratom. Kaip mokytojas buvo daug reikalaujantis, bet teisingas. Tik ne iš tų, kurie su mokiniais leidžiasi į kalbas, juokavimus. Jautėm tam tikrą atstumą. Per daug šilumos nebuvo. Daugiau buvo oficialus, mokas išlaikyti savo autoritetą griežtokas. Vėliau, kai jau buvau išvažiavęs iš Kėdainių, mano draugai pasakojo, jog vyresniosiose klasėse su mokiniais palaikė artimesnius ryšius, nebuvo šaltas, ieškojo rasti talentų, pastebėjus kurį turint geresnę plunksną ar literatūrišką sakinį, globojo, skatino rašyti, padėdavo patekti į spaudą.

Mokiniai visada ir visur domėjosi mokytojų privačiu gyvenimu, daug ką „žino“ ar numanė. Taip buvo ir su Paukšteliu, ypač, kad jis buvo „kitoks“ nei kiti mokytojai. Man pasitaikė aplinkybės sužinoti apie jį „daugiau“ negu kitiems. Paukštėlis, kaip ir dar

keli miesto valdininkai viengungiai, pietus valgydavo pas Aleksandrą Rimkevičienę, našlę, šeimninę, kuri virimu ir vertėsi, iš to gyveno. Ji turėjo didelį, gan dailų medinį namą miesto pakrašty, prie vadinamos Arklių rinkos (rodos, Nr. 3). Už tos didelės tuščios aikštės miestas baigėsi ir prasidėjo ilgas, mažazemių, be aiškios profesijos kaimas Janušava. Pusę Rimkevičienės namo nuomojo apskrities policijos vadas Vilimavičius, kitą pusę valdė pati Rimkevičienė su dukra Vanda. Jos bute buvo didelis valgomasis — salonas su ilgu stalu, prie kurio maitinosi ir paskui ilgai diskutuodavo miesto viengungiai. Buvo tenai ir gerai sudėrintas fortepijonas, kuriuo kartais ir pati šeimninė palinksmindavo savo svečius. Šeimninė buvo kultūringa, inteligentė, išsilavinusi miestietė, mokėjo daug kalbų, skaitė knygas ir išauklėjo, išleido sūnų Stasį ir kunigus — jėzuitus, kurį vėliau sutikau Kaune ir buvau jo mokiniu. Žinome iš spaudos, kad antrojo bolševikmečio pradžioje jis, kaip ir daugelis kunigų, kentėjo kalėjimuose, koncentracijos stovyklose ir iškankintas, grįžęs iš Sibiro, mirė.

Rimkevičienės namuose gyveno mano teta, aš dažnai ten lankydavausi ir žinojau visas istorijėles, pažinojau to namo lankytojus ir gyventojus. Nebuvo jokia paslaptis, kad Paukštėlis kiek daugiau atkreipė dėmesio į šeimninkės dukterį. Vanda tada buvo pačiam savo pražydėjime ir tikrai, kaip ir visos kėdainietės, labai graži. Tuo laiku Paukštėlis ėmė garsėti kaip rašytojas. Ryškiai atsimenu, kai sykį, man esant pas tetą, atėjo pas ją Vanda, atsinešė rankraštį ir ėmė garsiai skaityti. Pasakė, kad to čia besilaukiančio mokytojo parašyta novelė ar kaip kitaip ją pavadinu. Ilgai skaitė, tarp eilučių ieškojo teisybės, vis pridurdavo mano tetai, kad čia jis rašo taip kaip buvo, čia vėl taip nebuvo, jo fantazijos padaras. Mergina džiaugėsi, kad toks žymus žmogus, rašytojas, nors dar knygos ir nebuvo išleidęs, rašė apie ją, Vandą. Dar tais pačiais 1928 metais Juozas Paukštėlis išleido pirmą novelių rinkinį „Vidurnakčio baladė“, ir mes, mokiniai, skaitėm, komentavom. Pati pirmoji novelė, tikriau apybraiža, vadinosi „Alyvos“, ir tai buvo istorija, kurią tasyk skaitė Vanda. Mes „žinojom“, jog tai tikrų tikriausiai Vandos istorija.

Vėliau Paukštėlis asmeniškai teko sutikti tik porą kartų. Sykį buvo atvažiavęs į mūsų korporacijos, ateitininkų „Šatrijos“ šventę (buvo korporantas), kitą sykį literatūros vakare, Kaune.

Yra žinoma, kad ir jis iš Lietuvos buvo besitraukias, byrant vokiečių frontui, bet pakely didelės klijūty jis sulaukė. Tenka abejoti, kad jis galėjo būti patenkintas savo likimu antrojo bolševikų okupacijoj. Rašė, kaip kiti tvirtina, sukanęs dantis.

C. G.

Dėmesys baltistikai

Vytautas Mažiulis, filologijos mokslų daktaras ir profesorius Vilniuje, šiuo metu ruošia trijų dalių prūsų kalbos etimologinį žodyną, kuriame bus pateikta apie 3.500 senprūsų kalbos žodžių su paaiškinimais. Jis taip pat redaguoja „Baltistikos“ žurnalą, kuriame įvairiomis kalbomis skelbiami baltistiniai tyrinėjimai. Jo rūpesčiu Vilniuje 1965, 1970 ir 1975 metais buvo surengtos tarptautinės baltistikų konferencijos.

Adomas Galdikas (1893–1969)

Audringoji padangė

Emile Verhaeren

HIMNAS VĖJUI

Sakyk man, keleivi, smagių
Žingenių kure sau vienas keliauj,
Eit žemės keliais nepaliauj,
Sakyk, kur eini šiuo sykiu?

Myliu erdvę, orą ir vėją,
Nors kelio linkmės nežinau;
Jaučiu, kaip širdis man giedrėja,
Kur vėjas, kur erdvę matau.

O vėjas, kaip spindinčio saulės jis žaidžia,
O vėjas, kaip juo namo spalvos nušvito,
O vėjas, kaip jis savo ranką nuleidžia
Ant žiedo raudono, ant gelstančio javo,
Kaip nokstančius pėdus pagavo
Lenkt vieną prie kito.

Iš šiaurės, pietų, vakarų ir rytų
Atsiviedžia ji aukso ranka,
Ji atbloškia šalčio jėgą —
Jis lyg sviedinys lekia mūsų kraštu.

Nūn jis nuo Sicilijos kranto atsikrieja,
Dievų tųspenos išbučiuoto žydrai,
O amžiną dykumą smėliu nusėjo,
Ir ji ties oazės nušėliu tiktai. —

Dabar jis pavargo, jo jėgos išseko,
Ir pakelės žolę vos judina jis,
O betgi apakriet piramidės jam teko,
Ir siekė jį sfinkso uolinos tūpynys.
Paskui, kai jau vosara supti paliaus,
Jis eis su miglom, su drabužiais lietaus,
Jis eis nuo pajūrio, nuo seklumų šiaurės,
Nuo Anglijos, Airijos, Džersės, Bretanės,
Ten kur lapkritys niūkos pilkos, aptemęs,
Kur žvilgčioja žvaigždės miglotos ir niūrios;
Ir trauks jis per jūrą be džiaugsmo toliau,
Lyg aklas ieškodamas kelio ten sau;
Užkliuvęs kur nors už didingos uolos,
Pernakt jis gigantiškai šauks ir vaitos...

Bet ypač susitpirina vėjas pavasari, kai
Vos pradeda žemenu puoktis laukai.

Ir atleikia jis nuo Maskvos, ten kur Kremiaus stoguos
Aukšiniuos, spindėjo daug saulų purpurinių,
Pasėlsta tad plotuos be galo didžiuos,
Ir stoja pietu, tartum eitų intynių,

Teologijos sesija simpoziume

Mokslų ir Kūrybos simpoziume teologijos skyriaus paskaitos buvo lapkričio 28 d., šeštadienį. Prasidėjo 3 val. p.p. ir baigėsi 4:45. Tai buvo keturių paskaitų pristatymai — pranešimai. Kiekvienam paskaitininkui buvo duota 20 minučių laiko kalbėti. Po pranešimų — klausytojų klausimai, į kuriuos paskaitininkai savo temų rėmuose atsakinėjo.

Povilas Dilys, Chicago's Lietuvos Ev. reformatų bažnyčios kunigas, paruošė paskaitą „Religinis ir kultūrinis protestantų gyvenimas Didžiojoje Lietuvos Kunigaikštijoje Vilniaus universiteto steigimo laikais iki XVI amžiaus pabaigos“. Prelegentas supažindino klausytojus su pagrindais, kuriais privalome vadovautis, kai kalbame apie Reformaciją Lietuvoje. Paskui jis kalbėjo apie reformacijos sroves, liuteronizmą, kalvinizmą ir arianizmą, paaiškindamas, kodėl kalviniz-

mas buvo dvasinė jėga, vadovavusi protestantams Lietuvoje. Paaiškines, kiek polemika tarp katalikų ir protestantų turėjo įtakos abiem pusėm, prelegentas padarė apžvalgą protestantų kultūrinio įnašo į Lietuvos ano laiko gyvenimą.

Kun. Vytautas Bagdanavičius, MIC, kalbėjo mokslų ir religijos santykių klausimu. Jo paskaitos pagrindinė mintis sukosi apie mokslų santykiavimą su religija, aiškino kokiomis sąvokomis vadovaujasi mokslai ir kokiomis — religinis galvojimas. Mokslo sąvokos yra konkrečios, pvz., vienetas, taškas, tiesioji linija, plokštuma, traukos jėga ir t.t. Religinio mąstymo sąvokos yra abstrakčios, pvz., būtis, asmuo, gėris, meilė, teisingumas, prasmė, kūrimas iš nieko ir t.t. Religinės sąvokos analizuojamos kitu būdu negu tikslųjų mokslų sąvokos. Reli-

giniai mokslai kalba sąvokomis, kurios yra labai plačios. Jos gali išeiti ir anapus patirties ribų. Tarp tikslųjų mokslų ir religijos nėra prieštaravimų, jei religiniai ir tikslieji mokslai neišsina anapus savo sąvokų ir savo metodų ribų.

Sesers M. Onos Mikailaitės paskaitos tema: „Kristologijos raida Naujajame Testamente“. Ji lietė pirmųjų krikščionių teologiją. Kristaus samprata prasidėjo su įtampa tarp pripažinimo, kad Jėzaus prisikėlimas atbaigia Dievo išganymo darbą, ir nerimo, kylančio iš neišsprendusių žydų mesianinių vilčių. Pirmieji krikščionys buvo įsitikinę, kad Kristus greitai sugrįš ir atbaigs Dievo karalystės įkūrimą. Kintant šiam įsitikinimui, keitėsi ir Kristaus, jo kilmės bei misijos samprata.

Kun. Viktoras Rimšelis, MIC, teologinio skyriaus vedėjas, patei-

kė pranešimą apie teologiją, kaip mokslą, paremtą Dievo autoritetu. Visų pirma Dievas turi būti žinomas, kad jis yra. Iš regimo pasaulio žmogaus protui Dievas atsiskleidžia kaip aukščiausiaji, visagalis, amžinoji, dvasinė būtis, iš savęs turinti buvimą, kuri yra visos kūrinijos ir jos buvimo priežastis, jos veikimo pradžia ir galutinis tikslas. Teologija yra tikėjimo tiesų mokslas, atskleidžias dieviško gyvenimo paslaptis. Teologija patikimumą protui veda iš dieviško autoriteto, kuris negali klysti ar klaidinti. Todėl ji yra mokslas, bet jau už visus kitus mokslus aukštesnis. Ji negali betgi daryti sprendimų apie tikslųjų mokslų metodus, tyrinėjimus, išvadas, kurios neturi ryšio su apreiškimu. Teologai skelbiamas tikėjimo tiesas pagrindė ir sisteminio filosofijos terminais ir išvedžiojimais. Teologija kitus mokslus, ypač filosofiją, ima sau pagrindu, ant kurio Dievo išmintį pristato žmogiškajam protui. Todėl teologija yra ir

A.T.

Vertė A. TYRULIS

Emile Verhaeren (1855–1916), belgų poetas, nuo kurio gimimo nesenai suėjo 125 metai. Jo poezija ekstatiška, atvira, su barokinėmis puošmenom (buvo jėzuitų auklėtinis). Jam įtakos turėjo amerikiečių poetas Walt Whitman pakilia, laisvų ritmų poezija.

Išėivija ir kultūrinis procesas

Ketvirtąjį Mokslo ir kūrybos simpoziumo Chicagoje penktadienio popiečio (lapkr. 27 d.) svarstybose buvo panagrinėta tema: „Išėivija ir kultūrinis procesas: sąmoningumo šuoliai, aidų fabrikacija ir ištirpimas pažemė“. Simpoziumo moderatorius buvo Vyt. Kavolis. Jis pažymėjo, kad išėivija turi didelę įtaką ir tradicinių pažiūrų iširimą. Dažnai egzilė yra praradimas dirvos, kuri maitina talentą, nors buvimas išėivijoje suteikia galimybes ir pažangos šuoliams.

Tomas Venclova apžvelgė kitų tautų išėiviją, ypač rusų. Rusija — klasikinė emigracijos šalis. Jei į Ameriką žmonės visada bėgdavo, iš Rusijos visada bėga. Vienas pirmųjų buvo rusų kunigaikštis Kurbskis, XVI amžiuje pabėgęs į Lietuvą ir susirašinęs su Jonu Baisiuoju. Jis susilaukė kai kurių rusų pasmerkimo, kam traukėsi iš tėvynės. Kitas rusų emigrantas — Hercenas rašė, kad pasitraukimas iš tėvynės gali būti didelis sąlygų dirbti dėl savo tautos daugiau, negu būnant savo šaly. Hercenas palaikė lietuvių lenkų sukilimą, net siuntė ginklų. Rusų visuomenėje jis neteko dėl to pasitikėjimo ir jo laikraštis „Varpas“ nustojo daug skaitytojų. Rusų dekabristai nedaug ko pasiekė, o kaip sako Siniaevskis, ne tai svarbu, kad jie tiklo nepasiekė, o svarbu, kad jie buvo ir į tą buvimo faktą, kaip ir į Herceno darbą, gali atsiremti naujos diadentų grupės.

Stambi Rusijos emigracija buvo po bolševikinės revoliucijos. Ši banga turėjo žymių figūrų ir turėjo įtakos pasaulyje. Antroji Rusijos emigrantų banga buvo 1944 m. ir ta banga buvo nedaug reikšminga. Lietuvių emigrantų to meto banga Lietuvai buvo reikšmingesnė.

Dabar yra trečioji rusų emigrantų banga, kurioje yra ir Solženicinas. Ji turi didelę įtaką pasaulio opinijai. Jie pasirinko statusą ne pralaimėjusių, ne bėglių, o pasitraukusių, kurie nesijaučia pralaimėję.

Lenkų 19-tojo šimtmečio emigracija su Mickevičium, Slovackiu buvo integrali lenkų kultūros dalis, ir tuo jie laimėjo. Rusai ko nors panašaus sukurti neįstengė, gal tik trečioji banga šitai galės padaryti. Rusų emigrantai pasiskirstę į dvi grupes. Vieni tvirtino: mes sudarome tikrąją Rusijos dvasią, o revoliucinėje tėvynėje nėra nieko. Kita grupė ne save laikė centru, o savo tautą tėvynę.

Rusų emigracija buvo nutraukusi ryšius su tauta, bet tas atitrūkimas buvo klaidas.

Rusų emigrantai egzistavo savo uždarų konservų dėžutėje, nepasiduodami nei vietai, nei tėvynės įtakai.

(Nukelta į 4 psl.)

Dievo išmintis, ir žmonių mokslas, paremtas Dievo autoritetu. Teologiniuose svarstybose žmogiškasis mokslinis pažinimas eina drauge su tikėjimu taip, kad be tikėjimo nėra nei teologinio mąstymo. Teologija yra mokslas apie tai, ką pranašai, Dievo įkvėptieji rašytojai ir patys Dievo Sūnus, prabilę ir mus, pasakė ir mokė.

Teologijos skyriui buvo duotas ne per didelis kambarys. Todėl klausytojams pritrūko vietos. Po referatų buvo religinių klausimų, kurie ne visi rėšosi su paskaitų temomis.

Bet kai žmogus klausia apie ką nors, ieškodamas giliausių priežasčių, jis yra tada filosofas. O kai jis apreiškstoma tikėjimo tiesoms ieško supratimo filosofiniame pažinime, jis yra teologas. Teologinės paskaitos simpoziume pažadino klausytojus ieškoti šviesos religinėse tiesoms. Žinoma, jokia filosofinė ar teologinė sistema nebus atskleista ir atbaigta šiame pasaulyje visoje pilnybėje, bet jau tiek yra gerai, kad žmogus žadinamas būti nuolatinis tiesos ieškotoju. Mūsų visas simpoziumas taip pat nepateikė mokslų pilnumo, bet tik parodė mokslų horizontus, prie kurių žmogaus protas nuolat artėja ir jų nepasiekia.

V. Rmš.

Šiaurietiška Baltijos ugnis

Dailininko Eugenijaus Budrio darbai Chicagon atplaukė kone iš Lietuvos pakrančių. Jisai gyvena Švedijoje, Gotlando saloje, beveik Baltijos viduryje, iš kur jau ir Lietuvos krantai tiesiog ranka pasiekiami. Ir Chicagoje Eug. Budrio paroda nebe pirmą kartą: M. K. Čiurlionio galerijoje, Jaunimo centre jo paroda jau buvo 1972 metais. Dabar iki gruodžio 20 d. Budrio naujosios tapybos išstatytos „Galerijoje“, 744 N. Wells St.

Parodoj eksponuota 20 Eugenijaus Budrio darbų. Visi paveikslai sukurti 1980-1981 metais. Tai liudija labai intensyvią dailininko kūrybą. Iš dvidešimties tik šeši tapyti drobėje. Visi kiti yra emalinė tapyba metale. Tai labai kompli-

kuota technika, reikalaujanti ne vien įkvėpimo, bet ir žinėjimo. Atrodo, jog Eugenijui Budriui ir vieno, ir kito netrūksta.

Pasilikę atmintyje įspūdžiai iš ankstesniosios parodos, lyginant su tuo, ką dabar matome, sakyte sako, jog Eug. Budrys yra labai toli nuėjęs ir labai tvirtu keliu.

Šį kartą Eug. Budrys žiūrą patraukia grynai spalviniais savo kompozicijų sprendimais. Tai grynosios spalvos dailininkas. Šešėliais ir pustoniais jis mažiausiai domisi. Operuoja pagrindinėmis ir visai nuogomis spalvomis: raudona, žalia, mėlyna, geltona, balta. Jos sodrios ir sunkios. Tai ne vidurmeis-

kas italų ar prancūzų lengvumas, o šiaurietiškas lyg pro vitražą prasišverbusios saulės šaltas liepsnojimas. Ir tai jau būna ne žaismas, o mistika. To mistikumo Eugenijui Budriui kaip tik netrūksta. Ir visur: ir kūbistinėje paveikslų konstrukcijoje, ir grynų abstrakto sukirpime, ir religinės temos užuominose.

Mums yra malonu dar ir tai, kad Budrys, šiaurietiškas lyg įvertinimų Švedijos meno pasaulyje, nenumojo ranka ir į saviškius, nepasipūtė, kaip mūsųose čia jau pasitaiko, bet pasiuntė savo kūrybą ir į lietuviškąją galeriją, ir į lietuviškąją Chicago. Jau vien dėl to su juo čia verta susitikti ir pasikviesti į savo namus.

k. brd.

Eugenijus Budrys

Kompozicija, Nr. 2

Išėivija ir kultūrinis procesas

(Atkelta iš 3 psl.)

Laimėjo tie, kaip Hercenas, Berdijajevs, kurie kūrė savam kraštui naują ideologiją. Laimėjo tokie, kaip Nabakovas, kurie reikė savo individualybę mene, panaudojant tai, ką randa naujame krašte.

Trečias kelias — įsijungti į naujo krašto kultūrinį avangardą ir palikti savo pėdsakus. Panašiu keliu eina Greimas, Jurašas. Ant ram keliai iš lietuvių atstovavo Škema, Mackus. Pirmajam kelui būdingas Maceina, Girnius.

Aušra Iliulevičienė peržvelgė vokiečių ir ispanų išėiviją, įsigalėjus totalitariniams režimams jų tėvynėje. Jų išėivijos kultūriniai laimėjimai buvo žymus papildymas tėvynėje pasilikusių laimėjimų.

Mūsų išėivija trunka ilgiau, negu vokiečių, kurių tik viena karta pasiliko išėivijoje. Ispanų išėivijos ryšys su tauta buvo lengvesnis, negu vokiečių ar mūsų. Vokietijos ir Ispanijos išėivijos pavyzdys mums įtaigoja jausmą, kad išėivija nedarė žmogaus antraeilio. Tomas Mann, atvykęs į JAV reporteriams pareiškė: „Ten, kur aš esu, ten yra vokiečių kultūra“. Tai įkvėpimas ugdyti išėivijoje savo kultūrą, kaip atsvarą tiems susiaurinimams, kurie vyksta tėvynėje.

Ispanijos išėiviai teikė išėivijai to orumo, kurio trūko tėvynėje. Mes esame prisiėmę nudžiūvusios šakos įvaizdį, kurį mums stengiasi prikerkti Kazakevičius (okupantų pareigūnas Lietuvoje). Apgailestinas ir mūsų susitaikymas su mintimi, kad mes pasmerkti iširti, išnykti. Net jei ir įvyktų nutautimas, dar galės atsirasti žmonių, kurie prikeltų, išryškintų lietuvišką charakterį.

Apsigynimui prieš nudžiūvusios šakelės mintį, mes turime tokių priemonių, kaip naujoji A. Maceinos knyga „Asmuo ir istorija“, kur pabrėžiama, kad išėivija tėvynėi reikalinga, kaip ir išėivijai reikalinga tėvynė. Maceina pabrėžia, kad ir atitvertas nuo savo krašto žmogus yra savo tautos dalis. Mūsų nesugniužimas emigracijoje, praėjus jau veik keturiems dešimtmečiams, yra šviesus faktas.

Mykolas Drunga priminė, kad pokario lietuvių emigracija susidūrė su egzistencializmo saulė leidžiu. Egzistencializmo bruožai ryškūs Škemos, Mackaus, iš dalies Girniaus, vėlyvesnės Maceinos kūryboje. Egzistencializmo matyti Sutemos, Kavolio kūryboje. Girniaus veikalas „Žmogus be Dievo“ vienintelis veikalas, taikliai aptariąs nereliginę minties egzistencializmą. Egzistencializmo atstovai jautė reikalingą saugoties ne vien nuo valstybės prievartos, bet ir nuo privačios ortodoksinės prievartos. Tai pavyzdys prieš 10-20 m. liberalų žodyno, rodančio, kiek čia

būta egzistencializmo įtakos, kuri dabar mūsų sąjūdžiuose mirštanti. Paskutinių trijų dešimtmečių liberalų mastysena sąlygojo skausmo, egzistencializmo nužeminimo išgyvenimas. Egzistencializmas gal dabar jau nebeturi tokios traukos. Jaučiamas lietuvių transmigravimas į kitus pasaulius.

Darius Lapinskas savo žodyje atkreipė dėmesį į mūsų muzikinę kūrybą, išryškindamas Bacho krypties varžančią įtaką į lietuvių kūrybą. Prelegentas pabrėžė, kad J. S. Bach taip išpopuliarino naujai sugalvoto lygio derinio sistemą, kad jos neigiamą pusę dar ir šiandien jaučiamą lietuvių išėivijos muzikos kultūros išraiškos formoje.

J. Pr.

Nauji Lituanistikos Instituto garbės ir tikrieji nariai

Lituanistikos Instituto atstovų suvažiavimo metu, š.m. lapkričio mėn. 26 d. LI pirm. dr. Rimvydas Šilbajoris paskelbė ir nuosirdžiai pasveikino šiuos asmenis, LI Tarybos išrinktus garbės narius: muziką Juozą Žilvičių, istoriką dr. Vanda Sruogienę, kalbininką a.s. Stasį Barzduką, dr. Ivar Ivask ir prof. Juozą Eretą. Pirmieji trys, ilgamečiai LI nariai, savo nuopelnais lituanistikos darbų baruose seniai pasižymėjo. Prof. Eretas, Bazelyje gyvenantis literat. istorikas, dar vis aktyviai Europoje besireiškiantis visuom. veikėjas ir mokslininkas, taip pat lietuviams pažįstamas ir

jų gerbiamas. Dr. Ivar Ivask, estų kilmės „World Literature Today“ žurnalo redaktorius vertas dėsnio dėmesio ir padėkos. Jis buvęs AABS (Baltų studijų puoselėjimo draugijos) pirm. Atlikdamas šias savo įvairias pareigas nepaprastai daug prisidėjęs prie lietuvių literatūros atskleidimo pasauliui.

Taip pat su dideliu pasitenkinimu buvo pristatyti jauni naujieji LI nariai: dr. Audronė Barūnaitė - Willeke, asociate profesorė ir kalbos - literat. skyriaus vedėja, Miami university, Oxford, Ohio; dr. Liucija Baškauskaitė, asociate profesorė Antropologijos skyriuje ir Urban Anthro. Internship programos vedėja, Calif. State universitete, Northridge, Calif.; dr. Zivile Bilaišytė, buvusi dėstytoja Univ. of Illinois Chicagoje ir Earham kolegijoje, „Metmenų“ redakcijos bendradarbė, Liet. rašytojų draugijos narė; dr. Kęstutis Girnius, vienas „Lituanus“ žurnalo redaktorių, dirbantis šiuo metu Radio Liberty įstaigoje, Muenchene; dr. Mirga Girniuvienė, buvusi dėstytoja Northeastern univ. Bostone ir Bentley kolegijoje, anksčiau dėstė Univ. of Wisconsin ir Hiram kolegijoje, paskelbusi straipsnius „Aiduose“, „Drauge“, „Mirti“ ir „Visada suspėsi“. Lit. Instituto ir LKMA darbuose; dr. Jules Levin, lietuvių kilmės asociate prof. lingvistikos skyriuje, Univ. of California, Riverside, pasireiškiantis mokslinėje spaudoje baltų kalbotyros klausimais, vienas iš šiuo metu ruošiamos plačios liet. kalbos gramatikos (anglų kalba) autorius; Eglė Viktorija Žygaitė, Liaudies meno koordinatore Indianos valstijos meno komisijos štabe, paskelbusi straipsnius „Akiračiuose“ ir „Metmenyse“.

NAUJI LEIDINIAI

• Aloyzas Baronas, **MIRTI VISADA SUSPĖSI**. Romanas. Išleido I Laisvę fondas lietuviškai kultūrai ugdyti 1981 metais. Aplankas ir viršelės Nijolės Vedeckytės-Palubinskienės. Spaudai paruošė Aloyzas Barono bičiuliai. Spaudė „Draugo“ spaustuė. Leidinys 264 psl., gaunamas „Drauge“, minkštasis viršelias kaina — 8 dol., su persiuntimu 9 dol. 25 centai, kietasis viršelias — 10 dol., su persiuntimu — 11 dol. 25 centai.

Anot aplankinio knygos aprašo, Aloyzo barono romanas „Mirti visada suspėsi“ yra paskutinis, priešmirtinis to labai kūrybingo, per anksti mirusio rašytojo kūrinys. Siužetas iš netolimos praeities, paties tragiškiausio Lietuvos istorijos laikotarpio, iš partizanų kovų šiaurės Lietuvoje antro bolševikmečio pradžioje. Tai buvo heroizmo, išdavimų, tardymų, kankinimų, kalėjimų ir Sibiro metas. Buvo be galo sunku apsispręsti, kaip elgtis ne tik kovotojams, bet ir ramiesiems kaimo gyventojams, kurie norėjo tik gyventi.

Baronas paliečia labai jautrią temą — ar geriau herojiškai mirti, ar, per daug nenusižengiant savo sąžinei ir artimui, leisti į kompromisus ir išlikti nesunaikintam. Šiandien esantiems tai kuo anų įvykių gali atrodyti romano veikėjų elgesys gal ir kontroversinis, bet autorius sugebėjo juos psichologiškai pateisinti. Svarbiausia, kad charakteriai nemeiluotai gyvi, nestandartiniai, kaip dažnai tenka skaityti herojinę ir nuotykių literatūroje. Paraleliai tie patys veikėjai atkelti ir į ankstesnius, ramesnius Lietuvos laikus. Išlaikytas realistinis stilius su nemažais lyriniais intarpais.

• **LITUANUS**, Volume 27, Number 4, Winter 1981. Lithuanian Quarterly Journal of Arts and Sciences. Tai jaunųjų mūsų akademikų leidžiamas žurnalas angliškai skaitančiam pasauliui anglų kalba. Redakcinis kolektyvas: Antanas Klimas, Tomas Remeikis, Saulius Suziedėlis ir Jonas Zdanyš. Šį numerį redagavo Antanas Klimas. Leidinį administruoja Jonas Kučėnas. Asmeniškai Lituanus metinė prenumerata — 10 dol., institucijoms — 15 dol. Redakcijos ir administracijos adresas: Lituanus, 6621 S.

Troy, Chicago, IL 60629.

Šio numerio straipsniai: Antanas Klimas „Kazimieras Būga and the Academic Dictionary of Lithuanian“; Kazimieras Būga „How I Became the Editor of this Dictionary“; Trevor G. Fennell „The First Description of the Latvian Debitive Mood“; William R. Schmalstieg „A Note on Juozas Balčikonis Contribution to the Standardization of Lithuanian“; Audronė B. Willeke „Airy Cages: The Poetry of Aldona Gustas“.

Spausdinama Aloyzo Barono novelė „The Idler“. Mykolas Drunga rašo apie dailininką Prano Domšaitį: „Pranas Domšaitis: Rediscovered Scion of Expressionism“. Žurnalo puslapiai papuošti Prano Domšaitio tapybų nuotraukomis.

Recenzuojamos šios knygos: Andres Kueng „A Dream of Freedom“ (Antanas Klimas); Einar Sanders „KGB Calling Eve“ (Silvia Kučėnas); Joshua Rubenstein „Soviet Dissidents“ (Antanas Klimas).

• **I LAISVĘ**, 1981 m. Nr. 82 (119). Politikos žurnalas. Leidžia Lietuvių Fronto Bičiuliai. Redaguoja Vacys Rociūnas, 7328 Midland Rd., Independence, Ohio 44131. Administruoja Jonas Prapakas, 14 Thelma Drive Bakersfield, CA 93305. Metinė prenumerata Australijoje, JAV ir Kanadoje — 7 dol., kitur — 5 dol.

Turinys: dr. Augustinas Idzelis „JAV užsienio politika ir tautybų klausimas Sovietų Sąjungoje“; Lietuvos žemės ūkio bėdos; Kęstas Lingaila „Užmirštas kovų žmogus (Jonas Virbickas okupacijų sukuriuose)“; Linas Rimkus „Susirinkome pasimokyti ir mintimis pasidalinti“; Poezija iš okupuotos Lietuvos; Jie nebijo aukos ir kancijos; Vytautas Volertas „Spauda: ką turime, ko reikalaujame, kas galima“; XX amžiaus lietuvių tautos kancijos kelias; I. Kaplanas „Lietuvių ir žydų santykiai praity ir dabarty“; Nauji leidiniai; I Laisvę vedamasis „Dabarties tikrovė įpareigoja“; Juozas Baužys: Informacija apie „I Laisvę“ fondą ir Lietuviškų studijų centrą.

• **BRONIUS MURINAS**. Monografinio pobūdžio meno leidinys, skirtas tapytojo Broniaus Murino kūrybai. Išleido Murino šeima. Tiražas 500 egz. Paveikslų spalvotas nuotraukos darė Alekas Urba. Spalvotas iliustracijas spausdino Questar Printing, Inc. Chicago, IL. Patį leidinį spausdino M. Morkūno spaustuė Chicagoje.

Viasas leidinys panašus daugiau į puošnų dailės kūrybos albumą, apimantį dailininko Murino išėivijos laikotarpio (1945-1980) tapybą. Įvadas — „Žvilgsnis į Broniaus Murino kūrybą“ — parašytas Adolfo Valeškos. Pridėti taipgi dail. V. Vizgirdos, dail. M. Sileikio, Kazio Bradūno ir Antano Rūko atsiliepimai. Visi tekstai išversti ir į anglų kalbą. Leidinio gale duodamos dail. Broniaus Murino gyvenimo ir dailės studijų datos ir visa kita tiksliai bibliografinė medžiaga.

Nuomonės ir pastabos

Nesėkmingos pastangos (Laiškas ne „Spygliams ir dygliams“)

Būna dienų, kada žmogui nesi-seka, kaip besistengtum. Kitiems gi tos pačios dienos — žiūrėk gruodžio ketvirtosios vedamąjį „Drauge“ — pražiažia daugsmingai.

Va, lapkričio 28-toji man buvo viena tų „nurašytinų“ dienų. Turėjau laisvą priešpieį ir sugalvojau nuvažiuoti į Mokslo ir Kūrybos simpoziumą, juoba kad tos dienos programoje pastebėjau apėčiai atrakcijų. Menotyros sekcijoje, mačiau, bus Romas Viešulas, o, be to, dar galėsiu išgirsti ten porą paskaitų apie Čiurlionį. Besidominčiam muziku-tapytoju Čiurlioniu, man itin rūpėjo Stasio Goštauto paskaita — „Čiurlionio mislė“.

Pirmoji nesėkmė. Vos tik atvykus į Jaunimo centrą, sužinojau, kad R. Viešulas neatvažiavo! (Bet paskaitą kitiems perskaityti atsiuntė. Red.) Ką daryti? Greitosiomis sumaniau nueiti į Kalbotyros skyrių pasiklausyti amerikiečių profesorių. Šis pasirinkimas nepavyko: abiejų mokslininkų kalbos buvo pernelyg specifinės, ir man, mėgėjui, beveik nesuprantamos. Tačiau

džiaugiausi, kad svetimtaučiai taip intensyviai domisi mūsų „egzotiška“ kalba.

Po šių paskaitų Janina Rėklaitienė pranešė, kad prof. Antanas Klimas, šios sekcijos pirmininkas, turėjęs skaityti paskaitą, taip pat neatvažiavo. Dėl to nesirūpinau, nes skubėjau atgal į Menotyros klasę. Čia kaippyk jaunas meno entuziastas Audrius Plioplys kalbėjo apie Čiurlionio įtaką kitiems dailininkams. Šiub atveju, pasirodė — dviem rusų tapytojams. Nebuvo įdomu, bet klausytojo mintin įkyriai akverbėsi paskaitininko netaisyklinga lietuvių kalba. O juk galėjo paprašyti mokančio pagalbos.

Pagaliau trečioji dienos bomba: ir vėl šios sekcijos pirmininkas Stasys Goštautas negalėjo atkėliauti Chicagon. Paskaitos net neatsiuntė!

Čiurlionio mislė taip ir pasilikė neatspėta. Beje, prisidėjo dar trys: atspėkit, kur dingio profesoriai Klimas, Viešulas bei menotyrininkas Goštautas?..

Kaip sakiau, būna dieny.

A. Kučėnas

Downers Grove, IL.

Juozo Grušo monografija ir sukaktis

Apie rašytoją Juozą Grušą monografija, parušta J. Lankučio, išleista Vilniuje, antrašte „Etiudai apie Juozą Grušą“. Ji skirta rašytojo 80 metų sukakti, kuri buvo lapkričio 29 d. Rašytojas gyvena Kaune, Kalniečių gatvėje. Neseniai buvo baigtas ir jo raštų penkiatomis leidimas. Paskutiniame tome buvo atspausdinti J. Grušo raštai apie teatrą, literatūrą, kritikos raštai bei recenzijos. Sukaktuvininkas vis dar rašo ir šiuo metu baigia tragikomediją „Suomiška pirtis“, kuri būsimi satyrinio pobūdžio.

Murinas

Pats leidinys yra didelio puošnaus formato, kietais viršelias ir spalvotu aplanku. Knygos 72 puslapiuose randame net 24 spalvotas, puslapio dydžio reprodukcijas ir daugybę juoda baltu nuotraukų. Visos jos padarytos itin puikiai. Ypač spalvotos nuotraukos žėri originalo spalvų autentiškumu.

Bronius Murinas mūsų dailės raidoje užima labai ryškia vietą spalvingaisiais savo peizažais, natūrmortais, portretais. Kai dabar visa tai leidinyje yra sukaupta vienoje vietoje, tai kiekvienam dailės mylėtojų tas gražumas vienu žvilgsniu lengvai apėriamas. Leidinys yra kiekvienos bibliotekos puošmena, o taipgi vertinga dovana įvairiausioms progoms.

Leidinio kaina — 15 dol., su persiuntimu 16 dol. 50 centų, ji galima gauti ir užsisakyti „Drauge“.

• **VILNIAUS UNIVERSITETAS 1579-1979**. Lituanistikos Instituto 1979 metų suvažiavimo darbai. Spaudai paruošė Bronius Vaškelis. Techninė priežiūra Tomo Remeikio. Knyga 260 psl., kaina minkštasis viršelias — 8 dol., su persiuntimu — 9 dol. 50 centų, kietasis viršelias — 10 dol., su persiuntimu — 11 dol. 50 centų. Leidinys gaunamas „Drauge“.

Kaip redaktorius pratarmė sako, šiame leidinyje skelbiama moksliniai pranešimai, skaityti Lituanistikos Instituto suvažiavime, kuris įvyko Brookly-

ne, N.Y. 1979 m. gegužės mėn. 25-27 d. Suvažiavimas minėjo Vilniaus universiteto, vieno seniausio Rytų Europoje, 400 metų sukaktį. Pagrindinis dėmesys buvo kreipiamas į temas, kurios iki šiol buvo mažiau nagrinėtos. Kai kurie skaitytų pranešimų tekstai šiame rinkinyje yra žymiai išplėsti.

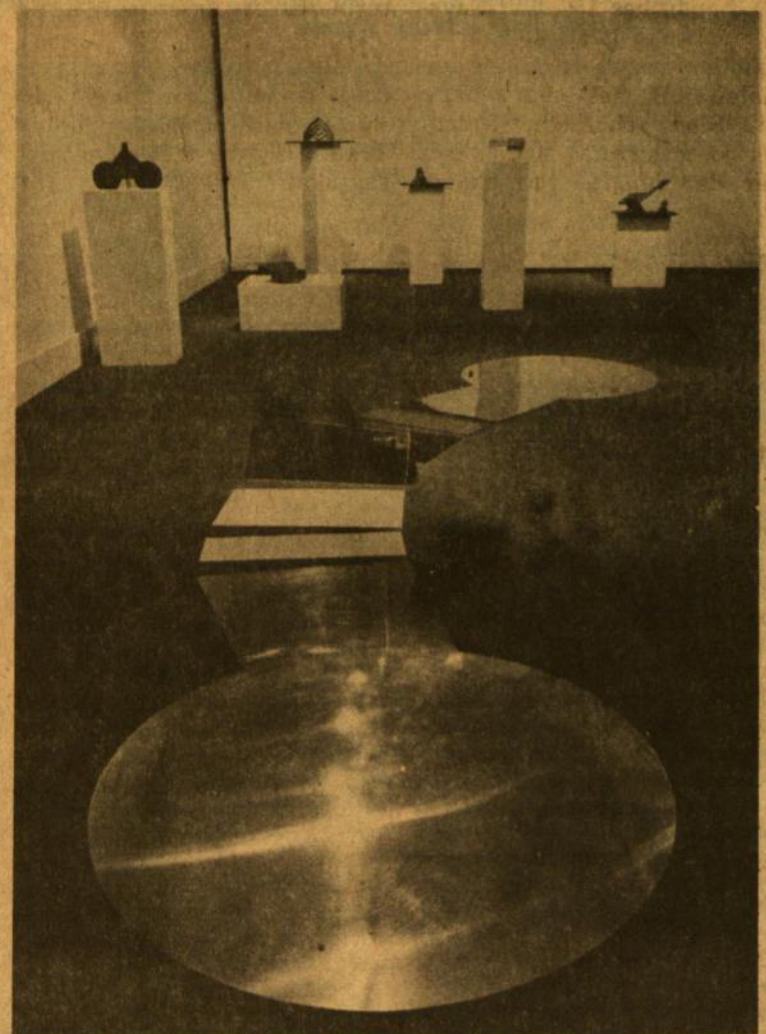
Suminėsimė čia leidinio straipsnių autorius ir jų nagrinėjamas temas. Simas Suziedėlis „Vilniaus universiteto būdingieji tarpsniai“. Juozas Jakštas „Jėzų tų ordino vaidmuo, įtvirtinant katalikybę Lietuvoje“.

Stasys Goštautas „Ispanų humanistas Petras Roizijus Vilniuje 1551-1571“. Jonas Dainauskas „Vilniaus Akademija Edukacinės komisijos veikloje 1778-1795“. Vincas Maciūnas „Vilniaus universitetas ir lietuviškasis XIX amžiaus pradžios sąjūdis“. Ramūnas Kondratas „Medicinos mokslo Vilniaus universitete XIX amžiaus pradžioje“. Vincas Trumpa „Vilniaus universitetas ir Vilnius Stanislovo Moravskio atsiminimuose“. Domas Krivickas „Kėlelas bruozų iš Vilniaus universiteto veiklos“. Stasė Vaškelienė „Vilniaus universiteto biblioteka pokario metais“. Visų šių straipsnių duodamos ir santraukos anglų kalba.

Aplamai leidinys yra didelis ir vertingas indėlis į išėivijoje leidžiamą studijinę lituanistiką.

• **LAISKAI LIETUVIAMS**, 1981 m. gruodžio mėn., Nr. 11. Religinės ir tautinės kultūros žurnalas. Leidžia lietuvių Jėzuitai. Redaguoja Juozas Vaišnyš. S.J. Administruoja A. Likanderienė. Redakcijos ir administracijos adresas: 2345 W. 56th St., Chicago, IL 60636. Metinė prenumerata — 8 dol.

Šį kartą: Kalėdiniai apmąstymai; Salčiai, kiskiai ir vabzdžiai (Anicetas Tamošaitis, S.J.); Pasinaudojimas darbo vaisiais (P. Daugintis, S.J.); gražūs Jono Goštauto eilėraščiai; Laiškas lietuviams iš Galilėjos (Nijolė Jankutė); Stasys Yla rašo apie išėivijos mohikaną prel. K. Vasi; apžvalginiai žurnalo skyriai ir kt.

Skulptorės Elenos Kepalaitės darbai Phoenix galerijoje, New York. Jos skulptūrų paroda šioje galerijoje vyko nuo lapkričio 10 d. iki lapkričio 28 d. Paroda buvo išskirtinai gerai įvertinta ir dvisavaitiniame galerijų apžvalginiame leidinyje „Artspeak“ lapkričio 12 d.